

Warszawa, 22 października 2013 r.

Informacja sygnalna

WYNIKI WSTĘPNE

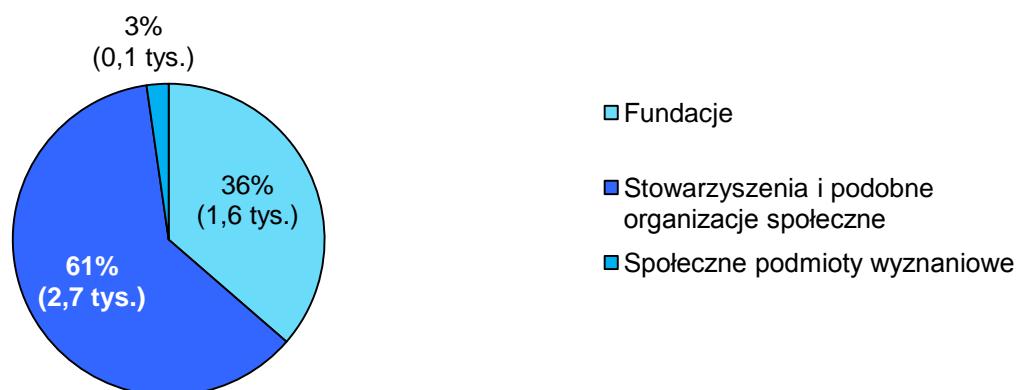
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r.

LICZEBNOŚĆ I LOKALIZACJA BADANYCH ORGANIZACJI

W Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) na koniec 2012 r. zarejestrowaną działalność gospodarczą miało 9,3 tys. stowarzyszeń i fundacji – wszystkie one, a także społeczne podmioty wyznaniowe oraz podobne do stowarzyszeń organizacje społeczne (np. koła łowieckie), których działalność gospodarcza nie podlega rejestracji w KRS - znalazły się w kartotece badania SOF-1 za 2012 r.

Wstępne wyniki badania pokazały, że prawie połowa (47%) organizacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) jako przedsiębiorcy w praktyce nie prowadziła działalności gospodarczej¹. W związku z tym grupa aktywnych podmiotów osiągających przychody lub ponoszących koszty z tytułu działalności gospodarczej liczyła w 2012 r. około 4,5 tys. organizacji. W niniejszym opracowaniu analiza oraz prezentowane tablice wynikowe będą odnosić się właśnie do tej zbiorowości jednostek.

Wykres 1. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą w 2012 r. (w %)

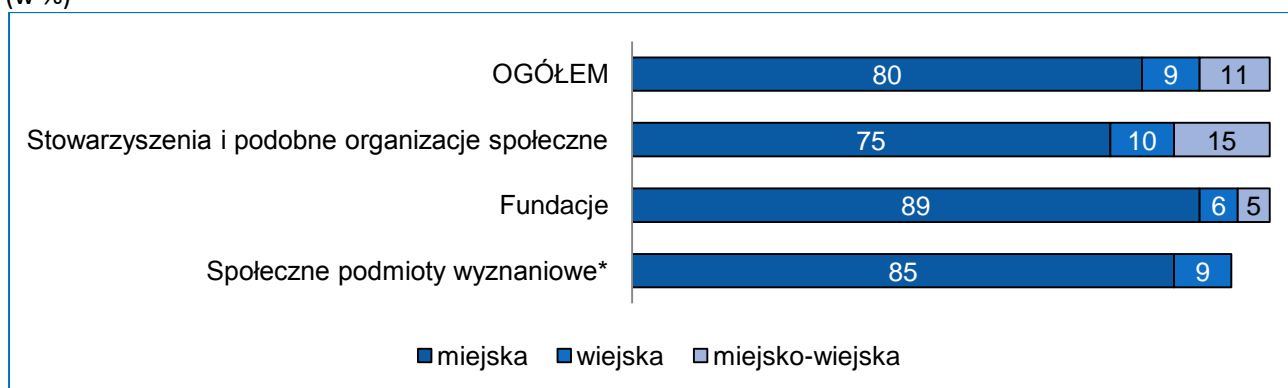

¹ Formalnie o prowadzeniu działalności decyduje rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym, w praktyce jednak nie wszystkie jednostki, które przestają działać lub czasowo tę działalność zawieszają dokonują stosownego wpisu do KRS.

Wśród badanych organizacji trzeciego sektora prowadzących działalność gospodarczą dominowały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (61%), dość licznie reprezentowane były również fundacje (36%). Natomiast społeczne podmioty wyznaniowe stanowiły jedynie 3% opisywanych jednostek. Pierwsza z wspomnianych grup, tj. zbiorowość stowarzyszeń, dzieli się na cztery rodzaje organizacji: kluby sportowe i związki sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie oraz pozostałe stowarzyszenia i organizacje społeczne zwane w tym opracowaniu typowymi stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi. Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych prowadzących działalność gospodarczą zdecydowanie dominowały typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (65%), następne w kolejności pod względem liczebności były stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (22%), koła łowieckie (10%) oraz ochotnicze straże pożarne (2%).

Badane organizacje trzeciego sektora prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. zdecydowanie najczęściej umiejscowione były w gminach miejskich (80%), następnie w gminach miejsko-wiejskich (11%) oraz wiejskich (9%). Siedziby fundacji prowadzących działalność gospodarczą znajdowały się częściej w miastach (89%) niż siedziby społecznych podmiotów wyznaniowych (85%) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych prowadzących działalność gospodarczą (75%), ale nie wynika to ze szczególnego charakteru organizacji prowadzących działalność gospodarczą tylko ze struktury zbiorowości stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji i społecznych podmiotów wyznaniowych.

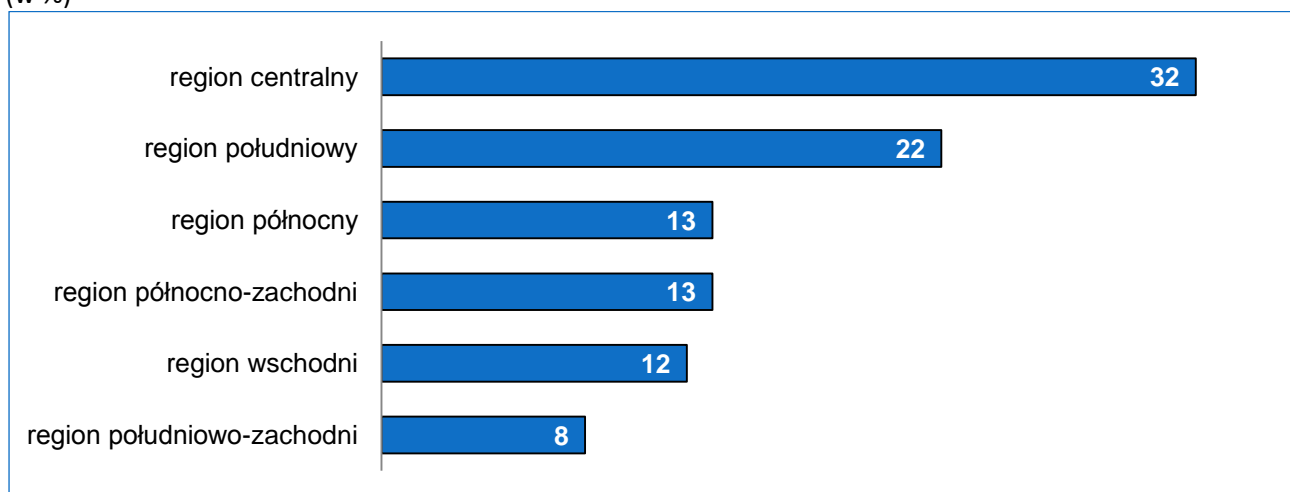
Wykres 2. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. według rodzaju gminy, w której miały siedzibę (w %)

*nie pokazano kategorii gmina miejsko-wiejska ze względu na zbyt małą liczebność (<10 jednostek)

Biorąc pod uwagę podział terytorialny kraju widać, że badane organizacje trzeciego sektora prowadzące działalność gospodarczą miały swoją siedzibę najczęściej w regionie centralnym (32%). Wynikało to z wysokiego udziału organizacji zlokalizowanych w Warszawie (21% wśród wszystkich stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji i społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą). Na drugim miejscu znalazł się region południowy (22%), natomiast regiony północny, północno-zachodni i wschodni charakteryzowały się podobnym odsetkiem organizacji prowadzących działalność gospodarczą (12%-13%). Najmniej stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji i społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą zlokalizowanych było w regionie południowo-zachodnim (8%).

Wykres 3. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. według regionu, w którym miały siedzibę (w %)

DZIEDZINY DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ I RODZAJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Główną dziedziną działalności największej części stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji i społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą był *sport, turystyka, rekreacja, hobby* (23%). Na kolejnych miejscach znalazły się *kultura i sztuka* (17%), *edukacja i wychowanie, badania naukowe* (15%).²

Wykres 4. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. według dziedziny działalności statutowej określonej za pomocą pierwszego, najważniejszego pola działalności statutowej (w %)

W zbiorowości organizacji prowadzących działalność gospodarczą istotne znaczenie ma nie tylko przedmiot ich działalności statutowej, ale również obszar, w jakim prowadzą działalność gospodarczą.

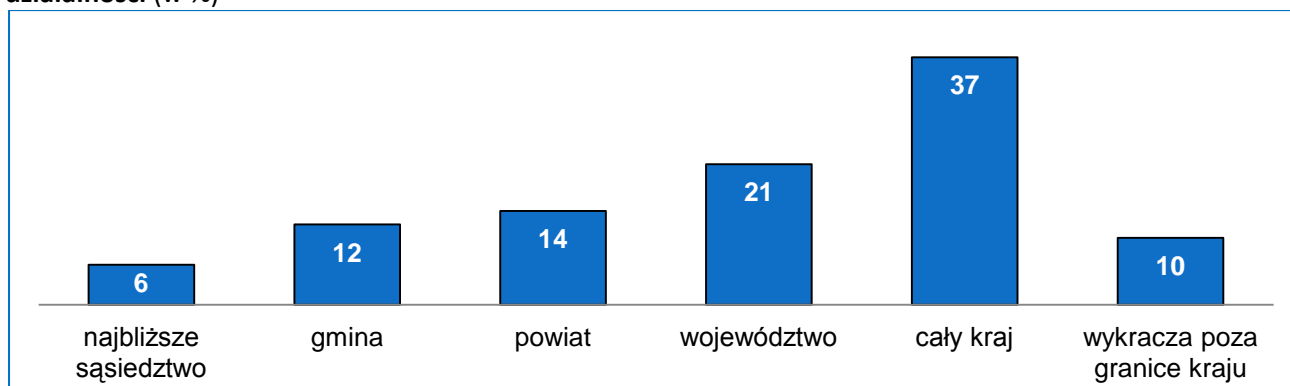
² Główną dziedzinę działalności określono według pola wskazanego przez badane organizacje jako najważniejsze.

Rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej przez badane organizacje są bardzo różnorodne. Rozproszenie organizacji pod tym względem jest dość duże, nawet jeśli rodzaje działalności gospodarczej zgrupuje się na poziomie działów PKD. Okazuje się wtedy, że 3/4 z 67 wybranych przez wszystkie organizacje działów PKD było w 2012 r. wskazywane przez mniej niż po 1% organizacji. Jedynie w zakresie 6 działów PKD działalność gospodarczą prowadziło więcej niż po 5% organizacji. Były to: *edukacja* (16%), *działalność związana z obsługą rynku nieruchomości* (12%), *reklama, badanie rynku i opinii publicznej* (10%), *handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi* (8%), *działalność wydawnicza* (6%), *działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna* (6%). Przy zastosowaniu niższego poziomu grupowania w klasyfikacji PKD – jako relatywnie często występujące wyróżniają się 2 klasy: *wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi* (12% z wszystkich organizacji) oraz *pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane* (11%).

ZASIĘG DZIAŁALNOŚCI

Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą dominowały raczej podmioty o szerokim zasięgu działania - 37% obejmowało swoją działalnością cały kraj, a 21% - województwo. Nie szerzej niż w zakresie jednego powiatu działało natomiast 14% organizacji, w zakresie jednej gminy - 12%, a na terenie najbliższego sąsiedztwa - jedynie 6%. Działalność wykraczającą poza granice kraju prowadziło 10% organizacji.

Wykres 5. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. według maksymalnego zasięgu terytorialnego działalności (w %)

Ogólnopolski zasięg działania najczęściej miały fundacje (46%), a następnie typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (37%), społeczne podmioty wyznaniowe (33%) oraz stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (32%). Wśród tych rodzajów organizacji relatywnie wysoki był też udział jednostek działających na terenie województwa (20%-29%). Inną sytuację zaobserwowano wśród ochotniczych straży pożarnych oraz kół łowieckich, ponieważ podmioty te są organizacjami, które ze względu na specyfikę realizowanych zadań statutowych prowadzą działalność przede wszystkim lokalnie. Wstępne wyniki opisywanego badania wykazały, że obszar działalności aż 80% ochotniczych straży pożarnych oraz 74% kół łowieckich nie przekraczał granic jednego powiatu. Następnymi w kolejności pod względem wysokości analogicznego odsetka grupami jednostek okazały się stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (37%) oraz typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (32%). Z kolei grupami organizacji, których

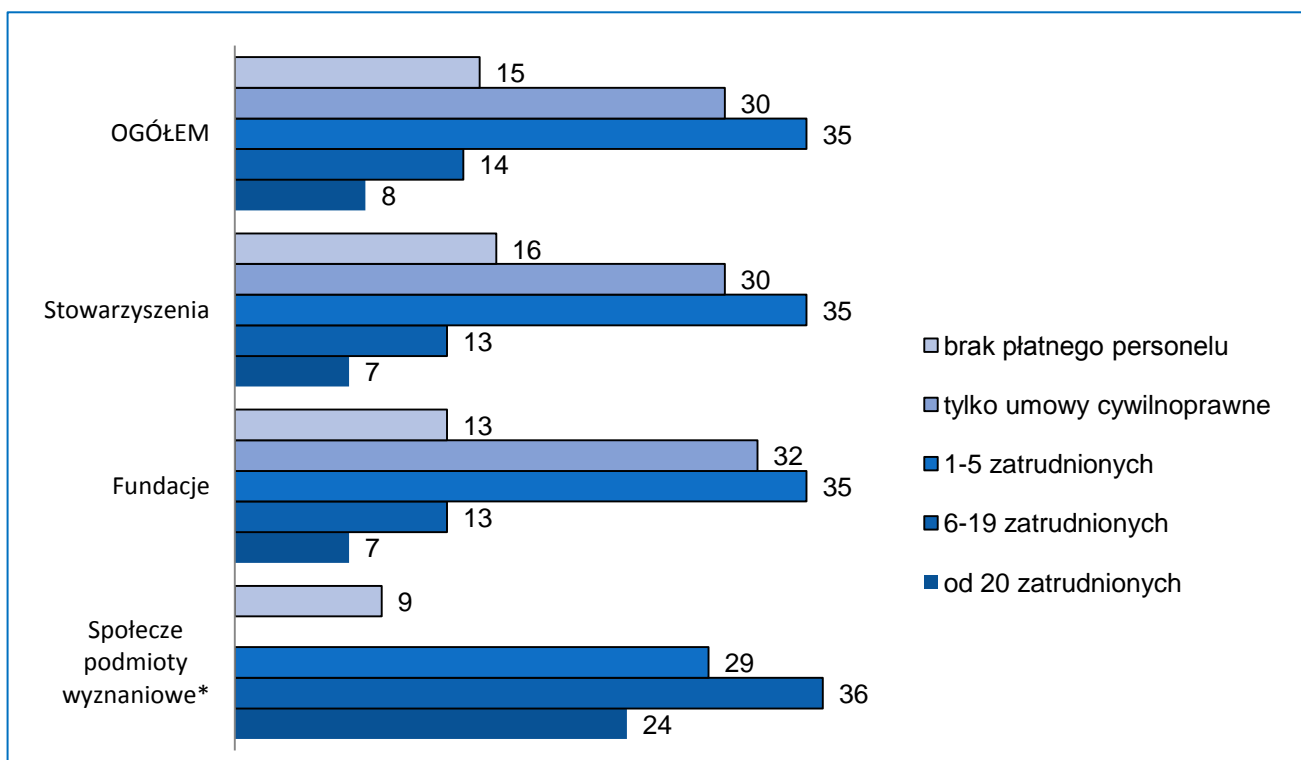
najmniejszą część stanowiły jednostki działające maksymalnie w granicach jednego powiatu były fundacje (22%) oraz społeczne podmioty wyznaniowe (26%).

PRACA PŁATNA

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w zdecydowanej większości (85%) korzystały z pracy płatnych pracowników. Choć badane organizacje częściej dysponowały osobami zatrudnionymi na etat (56%) niż korzystały wyłącznie z pracy pozaetatowej, to rozpowszechnienie tej drugiej formy było wśród nich również dość wysokie (30%). Mimo dominacji jednostek posiadających pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, najczęściej personel liczył nie więcej niż 5 osób zatrudnionych na etacie (35%), a w ramach tej zbiorowości zdecydowaną większość (93%) stanowiły organizacje zatrudniające nie więcej niż 2 osoby.

Warte odnotowania jest również występowanie wśród jednostek z omawianej zbiorowości dużego zróżnicowania pod względem liczby osób zatrudnionych. Choć średnia liczba zatrudnionych wynosiła 14 osób to mediana liczby pracowników etatowych już tylko 3 osoby, a dominanta – 1 osobę (wśród omawianych organizacji trzeciego sektora prowadzących działalność gospodarczą 12% stanowiły jednostki zatrudniające 1 osobę). Dość wyraźna różnica między medianą a średnią świadczy o istnieniu małej grupy podmiotów zatrudniającej dużą liczbę pracowników (około 1% organizacji zatrudniało powyżej 100 osób).

Wykres 5. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą w 2012 r. według posiadania płatnego personelu i liczby zatrudnionych (w %)**

*nie pokazano kategorii „tylko umowy cywilnoprawne” ze względu na zbyt małą liczebność (odsetek mniejszy od 0,05)

** ze względu na zaokrąglenia procenty nie sumują się dokładnie do 100%

Według wstępnych wyników badania znaczącą grupę w opisywanej zbiorowości stanowiły organizacje relatywnie duże, zatrudniające od 6 do 19 osób (14%) oraz powyżej 20 osób (7%). Warto również

zauważyć, że zbiorowość stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą, podobnie jak we wcześniejszych latach, charakteryzowała się znaczną feminizacją zatrudnienia etatowego - kobiety stanowiły 66% spośród wszystkich osób zatrudnionych.

PRZYCHODY

Wstępne wyniki badania wskazują, że poziom przychodów większości stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą był relatywnie wysoki. Roczne przychody nieprzekraczające 10 tys. złotych wykazało niespełna 5% organizacji, między 10 tys. a 100 tys. złotych - 24% podmiotów, natomiast największa część omawianych organizacji prowadzących działalność gospodarczą (46%) osiągnęła przychody pomiędzy 100 tys. zł a 1 mln zł. Grupa organizacji wykazujących przychody powyżej 1 mln złotych również była liczna — stanowiła 25% zbiorowości.

Warto także wspomnieć, że omawiane organizacje trzeciego sektora charakteryzowały się bardzo dużym zróżnicowaniem pod względem posiadanego potencjału finansowego. Świadczy o tym znacząca różnica pomiędzy wysokością średniej a mediany. W 2012 r. przeciętna wartość wszystkich uzyskanych przychodów obliczona dla całej opisywanej zbiorowości wyniosła 1,9 mln zł i była blisko 7-krotnie wyższa od mediany (0,3 mln zł). Podobne dysproporcje występowały wśród fundacji oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Nieco mniejszym stopniem rozwarstwienia ekonomicznego cechowały się społeczne podmioty wyznaniowe. W tej grupie średnia przychodów była prawie 5-krotnie wyższa od mediany (3,8 mln w stosunku do 0,8 mln zł).

Spośród wszystkich uzyskanych środków finansowych najistotniejszym źródłem przychodów były fundusze wypracowane w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej — stanowiły one 36% wszystkich środków finansowych zgromadzonych w opisywanej zbiorowości. Analiza budżetów poszczególnych jednostek wykazała, że wspomniane środki stanowiły ponad 50% wszystkich uzyskiwanych przychodów dla prawie połowy (47%) badanych podmiotów. Niższym, ale znaczącym udziałem przychodów z działalności gospodarczej — wynoszącym od 25% do 50% — charakteryzowało się 17% jednostek. Natomiast dla pozostałej części opisywanych organizacji (34%) przychody ze sprzedaży różnego rodzaju dóbr i usług nie przekraczały 25% budżetu. Biorąc pod uwagę kwoty ogółem, średnia rocznych przychodów pochodzących z działalności gospodarczej wyniosła 0,7 mln zł, mediana zaś - 0,1 mln zł.

Mniejszą niż środki z działalności gospodarczej rolę w finansowaniu funkcjonowania stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzących działalność gospodarczą odgrywały dotacje i subwencje publiczne. Środki z tego rodzaju źródeł otrzymało 47% organizacji. Stanowiły one 23% funduszy zgromadzonych w opisywanej zbiorowości. Pozostałą część (41%) całkowitej sumy przychodów, która została uzyskana w 2012 r. stanowiły środki pochodzące ze zbiorów publicznych, składek członkowskich, odsetek z posiadanych lokat bankowych i papierów wartościowych oraz datki i darowizny otrzymane ze źródeł prywatnych, a także środki wypracowane za pośrednictwem odpłatnej działalności statutowej oraz realizacji zadań publicznych przekazanych na podstawie ustawy o zamówieniach publicznych.

ZMIANY WŚRÓD ORGANIZACJI PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ MIĘDZY 2010 R. A 2012 R.

Według danych z poprzedniej edycji badania SOF-1 w 2010 r. działalność gospodarczą prowadziło 5,6 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych. Zgodnie ze wstępnymi wynikami badania za 2012 r. liczba organizacji wykazujących działalność gospodarczą między rokiem 2010 a 2012 obniżyła się o 19%.

Istotne zmiany odnotowano w zakresie struktury zatrudnienia. Między 2010 r. a 2012 r. wśród organizacji prowadzących działalność gospodarczą znacząco spadł odsetek jednostek nieposiadających żadnych pracowników (z 28% do 15%). Natomiast o 7 p. proc. wzrosła liczba jednostek korzystających z pracy tylko na podstawie umów cywilno-prawnych (z 23% do 30%), a także o 7 p. proc. zwiększył się odsetek podmiotów zatrudniających na podstawie umów o pracę (z 49% do 56%). Ogólna liczba pracowników etatowych w całej badanej zbiorowości organizacji prowadzących działalność gospodarczą spadła o 12%, co w dużej mierze wynikało ze zmniejszenia się liczby organizacji prowadzących działalność gospodarczą. W rezultacie średnia liczba pracowników w organizacjach zatrudniających pracowników etatowych w obu porównywanych okresach była na tym samym poziomie i wyniosła 14 osób. Nieco zmniejszyła się natomiast mediana zatrudnienia etatowego — z 4 do 3 osób.

Porównując wysokość przychodów z 2010 r. i wstępnych wyników z 2012 r. można zauważyć, że między tymi latami nastąpił znaczący wzrost potencjału finansowego organizacji prowadzących działalność gospodarczą. Przychody uzyskiwane przez przeciętną organizację zwiększyły się o 41% (z 1,4 mln zł do 1,9 mln zł). Jednocześnie wzrosła o 56% mediana przychodów, tj. kwota środkowa rozgraniczająca badane organizacje na dwie równe części podmiotów - te, które miały przychody wyższe od wskazanej kwoty oraz te, które miały przychody niższe od tej kwoty (z 0,2 mln do 0,3 mln zł).

ANEKS METODOLOGICZNY

Niniejsze opracowanie powstało na podstawie wstępnych wyników prowadzonego przez resort statystyki publicznej badania *Fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych* zrealizowanego z wykorzystaniem sprawozdania SOF-1. Badanie dotyczy stanu i działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w 2012 r., a jego realizacja miała miejsce wiosną 2013 r. Opracowanie zawiera jedynie wstępne dane na temat podmiotów objętych tym obowiązkiem sprawozdawczym, które w 2012 r. prowadziły działalność gospodarczą.

W zakresie, którego dotyczy niniejsza notatka badanie realizowane było jako badanie pełne wśród podmiotów z działalnością gospodarczą i objęto nim zbiorowość 9,8 tys. jednostek, które według danych z Bazy Jednostek Statystycznych³ mogły taką działalność prowadzić.

Badanie zrealizowano przy wykorzystaniu formularzy papierowych, odsyłanych pocztą oraz w formie elektronicznej przez Portal Sprawozdawczy GUS (50%). Kompletność realizacji badania według stanu na dzień 29 sierpnia 2013 r. wyniosła 79%.

Ze względu na to, że badanie nie zostało zrealizowane w 100% konieczne było przygotowanie wstępnych wag, których celem było uogólnienie wyników na całą zbiorowość aktywnych podmiotów. Przy konstrukcji wag uwzględniono: województwo, klasę zatrudnienia, rodzaj organizacji i korzystanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Prezentowane w opracowaniu dane oparte są na wstępnych wynikach badania. Ostatecznie dane z badania na formularzu SOF-1 zostaną zweryfikowane i zaprezentowane po realizacji badania ewidencyjnego, którego celem jest ustalenie stanu aktywności podmiotów, które nie złożyły wypełnionego sprawozdania. Dzięki wynikom badania ewidencyjnego, które zakończone zostanie w październiku 2013 r. możliwe będzie skonstruowanie precyzyjnych wag do zbioru wynikowego i ostateczne uogólnienie danych.

Notatkę opracowali:

Dep. Badań Społecznych i Warunków Życia GUS:
Karolina Goś-Wójcicka

Urząd Statystyczny w Krakowie:
Rafał Wilk

Kontakt w sprawach merytorycznych:

Karolina Goś-Wójcicka,
tel. 22 608-31-79;
e-mail: k.gos-wojcicka@stat.gov.pl

³ Baza Jednostek Statystycznych jest to rejestr statystyczny, którego podstawą jest rejestr REGON, jednak w odróżnieniu od niego jest ona aktualizowana w oparciu o wyniki badań statystycznych oraz o informacje pochodzące ze źródeł administracyjnych (np. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Krajowego Rejestru Sądowego).